

Κωνσταντίνος Μαργαρίτης, Η Προστασία των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων στην ΕΕ και η Συνθήκη της Λισαβόνας, 2016, σ. 320, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

Η συζήτηση για το επίπεδο προστασίας θεμελιωδών δικαιωμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση διαχρονικά απασχολεί την επιστημονική κοινότητα ήδη από την ίδρυση των Κοινοτήτων τη δεκαετία του 1950. Αυτή ακριβώς η προβληματική βρίσκεται στο κέντρο του προβληματισμού του συγγραφέα. Η ανά χείρας μονογραφία επιχειρεί να σκιαγραφήσει την εξελικτική πορεία της προστασίας αυτής διεισδύοντας σε όλες τις φάσεις από τις οποίες διήλθε έως και τη Συνθήκη της Λισαβόνας, αποτυπώνοντας έτσι το ισχύον θεσμικό πλαίσιο και προτείνοντας λύσεις για περαιτέρω θεσμική ολοκλήρωση στον τομέα αυτόν.

Μεθοδολογικά, το βιβλίο χωρίζεται σε δύο βασικά μέρη με σημείο αναφορά τη Συνθήκη της Λισαβόνας. Στο πρώτο, που εστιάζεται στην κατάσταση πριν από την αναθεώρηση, αναλύονται οι κλασικές κοινοτικές ελευθερίες και ανευρίσκεται πλούσια η νομολογία του ΔΕΚ που καθιέρωσε και εξέλιξε την αρχή της προστασίας θεμελιωδών δικαιωμάτων σε κοινοτικό/ενωσιακό επίπεδο, αλλά και του ΕΔΔΑ στο πλαίσιο κρίσης του επί ζητημάτων κοινοτικού δικαίου. Επιπροσθέτως, εμπεριέχεται και ο διάλογος των θεσμικών οργάνων και άλλων παραγόντων των κοινοτήτων σε πολιτικό επίπεδο, ώστε η προσέγγιση του συγγραφέα στο υπό εξέταση ζήτημα να καθίσταται ολοκληρωμένη. Ακολουθεί χρονικά η περίοδος μετά τη Συνθήκη του Μάαστριχτ με την εισαγωγή διάταξης που κατοχύρωνε την προστασία δικαιωμάτων σε επίπεδο γενικών αρχών με πηγές την ΕΣΔΑ και τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών και η πολύπλευρη εξέταση των πηγών αυτών με πλούσια αναφορά στη νομολογία του ΔΕΚ. Η νομική ανάλυση και αυτής της χρονικής περιόδου εμπλουτίζεται με τη διεξοδική διερεύνηση πολιτικών προστασίας που αναπτύχθηκαν σε επίπεδο Ένωσης με ιδιαίτερη έμφαση στην ίδρυση και λειτουργία του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Τέλος, το πρώτο μέρος ολοκληρώνεται με το κεφάλαιο που αφορά στη δημιουργία του Χάρτη. Εκεί αποτυπώνεται μια πολύπλευρη εξέταση του Χάρτη από τη δημιουργία του μέχρι τη θεσμική του κατοχύρωση στη Συνθήκη ίδρυσης Ευρωπαϊκού Συντάγματος, με ενδελεχή ανάλυση των εκεί περιεχομένων δικαιωμάτων, αλλά και της θέσης του ΔΕΚ πριν ο Χάρτης κατοχυρωθεί θεσμικά.

Ακολουθεί το δεύτερο μέρος του βιβλίου που αφιερώνεται στις μεταρρυθμίσεις που επήλθαν στην προστασία θεμελιωδών δικαιωμάτων σε ενωσιακό επίπεδο με την αναθεώρηση της Λισαβόνας. Μετά την σκιαγράφηση των βασικών αλλαγών στο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας της Ένωσης, ο συγγραφέας προβαίνει σε λεπτομερή ανάλυση των δύο πυλώνων που εγγυώνται την προστασία των δικαιωμάτων: α) την θεσμική κατοχύρωση του Χάρτη σε επίπεδο πρωτογενούς ενωσιακού δικαίου και β) την προσχώρηση της Ένωσης στην ΕΣΔΑ. Στην πρώτη περίπτωση εξετάζεται το ζήτημα της θέσης του Χάρτη στο ενωσιακό περιβάλλον, καθώς και η επιρροή του σε

σημαντικούς τομείς πολιτικής της Ένωσης. Στη δεύτερη περίπτωση αναδεικνύονται οι θεσμικές παρεμβάσεις που απαιτούνται στο δίκαιο της ΕΣΔΑ προκειμένου η Ένωση να προσχωρήσει και τονίζονται ζητήματα αναφορικά με τη διάδραση όλων των παραγόντων στο πλαίσιο της έννομης τάξης της ΕΣΔΑ. Στο τέλος εξετάζεται κριτικά η Γνωμοδότηση 2/13 του ΔΕΕ σύμφωνα με την οποία η υπάρχουσα συμφωνία προσχώρησης προσκρούει στο ενωσιακό δίκαιο, επιβραδύνοντας έτσι την όλη διαδικασία.

Στο συμπερασματικό κεφάλαιο, ο συγγραφέας δίνει έμφαση στην έννοια του σύνθετου συνταγματισμού στο πεδίο της προστασίας δικαιωμάτων, η οποία αποτελεί μοχλό περαιτέρω εξέλιξης του θεσμικού πλαισίου προστασίας τους στην Ευρώπη.

Ο συγγραφέας είναι πολύ καλός γνώστης τόσο του Συνταγματικού όσο και του Ενωσιακού Δικαίου και της ΕΣΔΑ, και αυτό αποτυπώνεται στην μεστή, καλογραμμένη, διεισδυτική και επίκαιρη διδακτορική του διατριβή. Το παρουσιαζόμενο βιβλίο του Δ.Ν., Δικηγόρου και Μέλους του ΔΣ της Ένωσης Ελλήνων Δημοσιολόγων Κωνσταντίνου Μαργαρίτη είναι πάρα πολύ χρήσιμο για τους δικαστές, τους δικηγόρους, αλλά και κάθε μελετητή του Ευρωπαϊκού Δικαίου.

Βασίλης Γ. Τζέμος, Διδάκτωρ Δημοσίου και Ευρωπαϊκού Δικαίου, Δικηγόρος, Σύμβουλος ΑΣΕΠ, Πρόεδρος της Ένωσης Ελλήνων Δημοσιολόγων (ΕΕΔ), Διευθυντής Επιστημονικού Περιοδικού «ΔΗΜΟΣΙΟ ΔΙΚΑΙΟ», www.publiclawjournal.com)